

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยางพาราถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญของประเทศไทยมานาน และนับวันจะมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น นับจากปี 2534 เป็นต้นมาประเทศไทยเป็นผู้ผลิตยางและเป็นผู้ส่งออกยางพารารายใหญ่ที่สุดของโลก สามารถผลิตยางพาราได้ประมาณปีละ 1.7 ล้านตัน ร้อยละ 90 เพื่อการส่งออก มีเพียงร้อยละ 10 เท่านั้นที่ใช้ภายในประเทศ สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศปีละ 40,000 ล้านบาท นอกจากยางพาราจะยังเป็นพืชที่นิยมปลูกกันมากทางภาคใต้แล้วปัจจุบันยังได้มีการนำยางพารามาปลูกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ ตามโครงการปลูกยางเพื่อยกระดับรายได้และความมั่นคงให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ใหม่ พื้นที่ปลูกยางพาราในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวน 700,000 ไร่ และภาคเหนือมีจำนวน 300,000 ไร่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตของยางพารา โดยโครงการนี้เกิดขึ้นมาจากการประเมินความต้องการยางพาราในตลาดโลกเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะประเทศจีน อินโดนีเซีย มาเลเซีย และเวียดนาม มีการตั้งเป้าว่าจะสามารถเพิ่มส่วนแบ่งตลาดส่งออกยางจากเดิมร้อยละ 34 เป็นร้อยละ 38 และประเมินว่าเกษตรกรประมาณ 142,850 รายจะมีรายได้เพิ่มขึ้น

ปัจจุบันยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจทางเลือกใหม่ของภาคเหนือตอนบนที่เกษตรกรและนักวิชาการเกษตรกำลังให้ความสนใจในการปลูกยางพาราซึ่งถือว่าเป็นพืชทางเลือกอีกทางหนึ่งให้กับเกษตรกร ในจังหวัดเชียงใหม่ นับว่าเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีการปลูกยางพาราเนื่องจากลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดเชียงใหม่ นั้นสามารถปลูกยางพาราได้ เพราะยางพาราเป็นพืชที่สามารถปลูกได้ในทุกภาคของประเทศไทย โครงการปลูกยางพาราเพื่อยกระดับรายได้และความมั่นคงให้แก่เกษตรกรในแหล่งปลูกยางใหม่ระยะที่ 1 (ปี 2547-2549) ที่รวบรวมข้อมูลได้จากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ในปี 2547 จังหวัดเชียงใหม่ มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 312 ราย พื้นที่ 2,652 ไร่ ปี 2548 มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 411 ราย พื้นที่ 3,630 ไร่ และปี 2549 จังหวัดเชียงใหม่ มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 657 ราย พื้นที่ 7,725 ไร่ อำเภอพร้าวมีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 149 ราย มีพื้นที่ปลูกยางพาราทั้งหมด 1,450 ไร่ และอำเภอไชยปราการมีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 149 ราย มีพื้นที่ปลูกยางพาราทั้งหมด 1,910 ไร่ ยางพาราส่วนใหญ่จะผลิตได้ทางภาคใต้และบางส่วนได้จากทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างไรก็ตามรัฐบาลมุ่งหวังที่จะพัฒนาการปลูกยางในภาคเหนือเพื่อช่วยเพิ่มรายได้ ยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยาง และทำให้เกษตรกรชาวสวนยางได้ประโยชน์จากสวนยางอย่างเต็มที่ ทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม

และสิ่งแวดลอม ลดค่าใช้จ่ายในการขนส่ง เพราะภาคเหนือมีพื้นที่ใกล้กับประเทศจีนซึ่งเป็นประเทศรายใหญ่ในการส่งออกยางพาราของไทยมีความได้เปรียบทางการขนส่งออกไปจีนซึ่งปัจจุบันเป็นผู้ที่ใช้ยางธรรมชาติรายใหญ่ที่สุดของโลก

จากการส่งเสริมของภาครัฐในการปลูกยางพาราในพื้นที่ใหม่ แต่ไม่สามารถหาตลาดมารองรับได้ ไม่มีการประกันราคาพืชเศรษฐกิจหลายชนิดไม่ว่าจะเป็นหอม กระเทียม ลำไย ทำให้เกษตรกรเผชิญกับการเป็นหนี้ ดังนั้นการส่งเสริมปลูกยางพาราจะเป็นการยกระดับรายได้เกษตรกรจริงหรือไม่ จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึง สถานการณ์การปลูกยางพาราและความต้องการส่งเสริมในอำเภอพร้าวและไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ว่าเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดเชียงใหม่มีสถานการณ์อย่างไรและมีความต้องการส่งเสริมเกี่ยวกับยางพารารวมทั้งศึกษาว่าเกษตรกรมีปัญหา และอุปสรรคอย่างไรบ้างในการปลูกยางพารา เพื่อจะได้หาแนวทางเสนอแนะและหาแนวทางแก้ไข อันจะเป็นประโยชน์แก่เกษตรกร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การปลูกยางพาราและความต้องการของเกษตรกรต่อการส่งเสริมในอำเภอพร้าวและไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สัมพันธ์กับความต้องการส่งเสริมยางพาราในอำเภอพร้าวและอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในอำเภอพร้าวและอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เกษตรกรนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการประกอบอาชีพและพัฒนาอาชีพการปลูกยางพาราในจังหวัดเชียงใหม่
2. ผลการวิจัยที่ได้เกษตรกรสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพการทำสวนยางของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดเชียงใหม่ รวมถึงผู้ที่สนใจทั่วไป
3. เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางจังหวัดเชียงใหม่(สทย.) หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตและวิธีการวิจัย

ก. ขอบเขตด้านพื้นที่และประชากรที่ศึกษา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาสถานการณ์การปลูกยางพาราและความต้องการของเกษตรกรต่อการส่งเสริมในอำเภอพร้าวและไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 172 คน โดยเป็นกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยางที่เข้าร่วมโครงการปลูกยางพาราเพื่อยกระดับรายได้และความมั่นคงให้แก่เกษตรกรในแหล่งปลูกยางใหม่ระยะที่ 1 (ปี 2547-2549) กับสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางจังหวัดเชียงใหม่

ข. ขอบเขตด้านเนื้อหาและตัวแปรที่นำมาศึกษาวิจัย

เนื้อหาและตัวแปรที่นำมาศึกษาวิจัย มุ่งศึกษาถึงสถานการณ์การปลูกยางพาราและความต้องการของเกษตรกรต่อการส่งเสริมในอำเภอพร้าวและไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ในเรื่องสถานการณ์การปลูกยาง ความต้องการส่งเสริมยางพาราของเกษตรกร ปัญหา และอุปสรรคในการปลูกยางพารา ซึ่งสามารถแบ่งตัวแปรออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรชาวสวนยาง ประกอบด้วย

1. ลักษณะส่วนบุคคล

- อายุ
- การศึกษา
- แรงงานที่ใช้ในการทำสวนยางพารา

2. ลักษณะทางเศรษฐกิจ

- รายได้ทั้งหมด
- ภาระหนี้สินที่เกี่ยวข้องกับการปลูกยางพารา
- จำนวนพื้นที่ในการปลูกยางพารา

3. ลักษณะทางสังคม

- การสมัครเข้าร่วมโครงการปลูกยางพารา
- การได้รับการอบรมหรือถ่ายทอดความรู้วิชาการยางพารา
- แหล่งข้อมูลข่าวสารยางพารา

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ ความต้องการส่งเสริมยางพาราในอำเภอพร้าวและไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวความคิดงานวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การปลูกยางพารา และความต้องการส่งเสริมเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิจัย โดยสามารถสร้างกรอบแนวความคิดแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 1

ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

การศึกษาครั้งนี้มีนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. ความต้องการ หมายถึง สิ่งที่เกษตรกรมีความปรารถนาอยากได้รับการบริการและสนับสนุน เพื่อให้สามารถปลูกยางและผลิตยางพาราได้ประสบผลสำเร็จ ซึ่ง ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการปลูก การบำรุงรักษา การผลิตและการตลาด เทคนิคการถ่ายทอดความรู้ การสนับสนุน และการบริการการผลิตจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมและสำนักกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง
2. สถานการณ์การปลูกยางพารา หมายถึง จำนวนพื้นที่ปลูกยางพารา อายุของต้นยาง โรคและแมลงและจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในจังหวัดเชียงใหม่
3. สวนยาง หมายถึง ที่ดินซึ่งมีต้นยางปลูกอยู่ในเนื้อที่ไม่น้อยกว่าหนึ่งไร่ แต่ละไรมีต้นยางไม่น้อยกว่าสิบต้น หรือในกรณีที่มีเนื้อที่ปลูกยางติดต่อกันมากกว่าหนึ่งไร่ ต้องมีส่วนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าไร่ละยี่สิบห้าต้นของจำนวนเนื้อที่ทั้งหมด
4. ขนาดพื้นที่ปลูกยางพารา หมายถึง จำนวนพื้นที่ทั้งหมดของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ที่ใช้ในการปลูกยางพารา (นับเป็นไร่) แบ่งออกเป็น สวนยางขนาดเล็ก หมายถึง สวนยางที่มีเนื้อที่ไม่เกิน 50 ไร่, สวนยางขนาดกลาง หมายถึง สวนยางที่มีเนื้อที่ไม่เกิน 50 ไร่ แต่ไม่ถึง 250 ไร่ และสวนยางขนาดใหญ่ หมายถึง สวนยางที่มีเนื้อที่ตั้งแต่ 250 ไร่ ขึ้นไป
5. ลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกร หมายถึง ลักษณะต่างๆของผู้ที่ให้ข้อมูล ทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม เช่น อายุ การศึกษา เป็นต้น
6. ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร หมายถึง รายได้ ที่ดินถือครองที่เป็นกรรมสิทธิ์ การรับข้อมูลข่าวสาร จำนวนบุคคลในครอบครัว การคมนาคม เป็นต้น
7. เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา หมายถึง เกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการปลูกยางพาราในจังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้การส่งเสริมการปลูกจากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางจังหวัดเชียงใหม่ หรือสทย.เชียงใหม่
8. อายุ หมายถึง อายุเต็มของเกษตรกรในปีที่สำรวจ
9. ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาขั้นสูงสุดของเกษตรกรที่ได้รับ
10. รายได้ หมายถึง รายได้ทั้งหมดของเกษตรกรที่ได้รับต่อปี โดยรวมทั้งรายได้ในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร
11. แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการปลูกยางพารา หมายถึง ที่มาของเงินทุนที่เกษตรกรใช้ในการลงทุนในการปลูกยางพารา เช่น เงินทุนส่วนตัว ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สหกรณ์ออมทรัพย์ ฯลฯ

12. ภาวะหนี้สินที่เกี่ยวข้องกับการปลูกยางพารา หมายถึง จำนวนเงินที่เป็นหนี้ของเกษตรกรที่เกิดจากการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา
13. การรับข้อมูลข่าวสารการสมัครเข้าร่วมโครงการฯ หมายถึง แหล่งของข้อมูลที่เกษตรกรได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการสมัครเข้าร่วมโครงการฯ เช่น เพื่อนบ้าน กำนัน เจ้าหน้าที่เกษตรตำบล พนักงานฝ่ายส่งเสริมของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง
14. แหล่งข้อมูลข่าวสารยางพารา หมายถึง แหล่งที่มาของข่าวสารยางพาราที่เกษตรกรได้รับ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสาร ฯลฯ
15. การรับการส่งเสริมการปลูกยางพารา หมายถึง การที่เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราได้รับการส่งเสริมตามโครงการส่งเสริมการปลูกยางพาราต่างๆ ของหน่วยงานต่างๆจากภาครัฐ
16. การเป็นสมาชิกของกลุ่มองค์กรต่างๆ หมายถึง การที่เกษตรกรได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มองค์กรต่างๆ เช่น การเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสหกรณ์โคนม เป็นต้น
17. อาชีพหลัก หมายถึง อาชีพที่ทำรายได้ให้กับครอบครัวมากที่สุด เช่น มีการประกอบอาชีพในครอบครัวหลายอาชีพ แต่มีรายได้จากทำสวนมากที่สุดก็จะถือว่าครอบครัวนั้นมีอาชีพหลักคือ การทำสวน เป็นต้น
18. โครงการฯ หมายถึง โครงการปลูกยางพาราเพื่อยกระดับรายได้และความมั่นคงให้แก่เกษตรกรในแหล่งปลูกยางใหม่ระยะที่ 1 (ปี 2547-2549)
19. สกย. หมายถึง สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง จังหวัดเชียงใหม่